

Složitost I - cvičení

Martin Všeticka

1 Úvod

Pár důležitých pojmů, které je dobré si ujasnit před čtením příkladů.

1.1 NP a co-NP

NP: decision problems where at least the YES-instances have short proofs (that can be checked in polynomial-time) that the answer is YES. Q is in NP if there is a verifier $V(I, X)$ such that:

- If I is a YES-instance, then there exists X such that $V(I, X) = \text{YES}$.
- If I is a NO-instance, then for all X , $V(I, X) = \text{NO}$.

and furthermore the length of X and the running time of V are poly in $|I|$.

co-NP: Problems where the NO-instances have short proofs. (E.g., given two circuits, C_1, C_2 , do they compute the same function?). Formally, Q is in co-NP if there is a verifier $V(I, X)$ such that:

- If I is a YES-instance, then for all X , $V(I, X) = \text{YES}$.
- If I is a NO-instance, then there exists X such that $V(I, X) = \text{NO}$.

and furthermore the length of X and the running time of V are poly in $|I|$.

NP-completeness: Problem Q is *NP-complete* if:

1. Q is in NP, and
2. $Q' \leq_p Q$ for any other Q' in NP.

If Q just satisfies (2) then it's called *NP-hard*.

1.2 Redukce problému A na problém B

To reduce problem A to problem B we want a function f that takes instances of A to instances of B such that:

1. if x is a yes-instance of A then $f(x)$ is a yes-instance of B
2. if x is a no-instance of A then $f(x)$ is a no-instance of B
3. f can be computed in polynomial time.

So, if we had an algorithm for B , we could use it to solve A by running it on $f(x)$.

1. cvičení

Def $S = \{1, \dots, n\}$ značí n úloh, pro které budeme hledat rozvrh.

Def Úlohy i a j jsou *kompatibilní*, pokud $[s_i, f_i) \cap [s_j, f_j) = \emptyset$. s_i (resp. f_i) značí startovní (resp. koncový) čas úlohy i .

Poznámka Hledání kompatibilních úloh je důležité například pro plánování úloh na jednoprocessorovém počítači.

Příklad Je dána množina úkolů $S = \{1, 2, \dots, n\}$ a pro každý úkol i čas jeho zahájení $s(i)$ a jeho ukončení $f(i)$. Úkoly i a j jsou kompatibilní pokud mají polouzavřené intervaly $[s(i), f(i))$ a $[s(j), f(j))$ prázdný průnik. Najděte co největší množinu (po dvou) kompatibilních úkolů.

1. Na přednášce byl předveden hladový algoritmus řešící tento problém. Úkolem zde je dokázat, že ne každý hladový algoritmus povede k nalezení optima. Zkonstruujte protipříklady na následující hladové volby:
 - (a) stejně jako na přednášce, ale úkoly setřídít podle $s(i)$
 - (b) algoritmus v každém kroku vybere nejkratší úkol z těch, které jsou kompatibilní se všemi již vybranými

- (c) algoritmus v každém kroku vybere takový úkol, který je kompatibilní se všemi již vybranými, a který se překrývá s nejmenším počtem úkolů z těch, které jsou kompatibilní se všemi již vybranými
2. Problém má stejná vstupní data jako dříve, ale tentokrát chceme rozvrhnout všechny úkoly za použití co nejmenšího počtu „zdrojů“ (např. posluchačů pokud úkoly = přednášky), tj. chceme rozdělit úkoly do co nejmenšího počtu kompatibilních podmnožin. Rozmyslete, zda lze pro řešení tohoto problému použít „iteraci“ algoritmu z přednášky (tj. nalezneme největší kompatibilní podmnožinu, ve zbytku opět nalezneme největší kompatibilní podmnožinu, atd. dokud zbývají nezařazené úkoly). Zkuste konstruovat jiný hladový algoritmus pro tento problém a dokažte jeho korektnost.

Obecný hladový algoritmus:

Dokud $S \neq \emptyset$ opakuj:

1. Podle KRITÉRIA vyber $x \in S$ a přidej x do řešení.
2. Z S odeber úlohy nekompatibilní s x .

Řešení:

1. ad 1.

- (a) Vybíráme vždy úkol s nejmenší hodnotu s_i .

Protipříklad:

```
[----- 1 -----]
[- 2 -] [- 3 -]
```

Vybereme úkol 1, přestože bychom měli vybrat úkoly 2 a 3 (maximalizujeme kardinalitu množiny kompatibilních úkolů, ne trvání úloh!).

- (b) Nejkratší $f_i - s_i$.

Protipříklad:

```

      [- 3 -]
[--- 1 ---] [-- 2 ---]

```

Vybereme úkol 3 (čímž zabijeme úkoly 1 a 2), přestože bychom měli vybrat úkoly 1 a 2.

- (c) Úkol, který se překrývá s nejmenším počtem úkolů z S .

Protipříklad:

```

      -----
4  -----
      ----- 4 4 -----
      -- ----- -- <-----
              -----
                2

```

Nejllepší výsledek jsou čtyři úlohy naznačené šipkou. Když však vybereme úlohu, která se překrývá s dvěma jinými úlohami, tak zabijeme dvě úlohy a již můžeme získat pouze nejlepší rozvrh se třemi úlohami.

- (d) Největší s_i (resp. nejmenší f_i). Toto již funguje! Je snadné si rozmyslet, že pokud máme optimální rozvrh O , který nepoužívá úlohu i s minimálním časem f_i , pak můžeme z O odebrat 1. úlohu a přidat do O úlohu i a stále máme optimální rozvrh.

2. ad 2.

Jak by nás napadlo, že to jde dělat:

- Iterativní použití kritéria (d) z minulého příkladu.

Protipříklad:

```

      [--- 1 ---] [--- 2 ---]
                        [--- 3 ---]
[----- 4 -----]

```

Evidentně jdou dát úkoly do dvou kompatibilních množin $S_1 = \{1, 2\}$ a $S_2 = \{4, 3\}$. Náš algoritmus však vezme¹ úkol 3, pak úkol 1, čímž vznikne $S_1 = \{3, 1\}$ a pak vytvoří $S_2 = \{2\}$ a následně $S_3 = \{4\}$. Algoritmus tedy vytvořil 3 množiny ačkoli stačí 2.

- Iterativní použití blackboxu, který dokáže vyřešit remízy v předchozím algoritmu, vybírajícího maximální kompatibilní množiny.

Protipříklad:

```

      [-- 1 --] [-- 2 --] [----- 3 -----]
[----- 4 -----]    [-- 5 --] [-- 6 --]

```

- Iterativní použití kritéria (c) s rozdílem, že koliduje s největším počtem úloh

Protipříklad:

```

          3          2      1      1
[-----] [-----] [--] [--]
[--] [--] [-----] [-----]
      1      1      2          3

```

Čísla udávají s kolika úlohami daná úloha koliduje. Je vidět, že opět algoritmus vrátí tři množiny úloh, kdežto evidentně je možné je rozdělit do dvou.

- Uspořádáme úlohy podle rostoucích s_i a zpracováváme je v tomto pořadí. Při zpracování úkolu se startovním časem s_i provedeme to, že jej přiřadíme do libovolné z již vytvořených kompatibilních skupin, ke které ho přiřadit lze a pokud taková skupina neexistuje, tak úkol "založí" novou skupinu.

Formálně: Přidáváme úkol i . Pokud $\forall j \in \{1, \dots, k-1\}$ existuje úkol l v j -té skupině takový, že $s_l \leq s_i \leq f_l$. Tudíž nemůže existovat méně než k skupin úkolů a musíme založit k -tou skupinu úkolů.

¹Vybíráme dle největšího s_i .

Příklad:

```
1  [-----]    [-----]
2      [-----]
3
4
.
.
.
k      [-----]
```

Tento algoritmus tedy FUNGUJE.

Odbočka: Představme si, že úkoly odpovídají vrcholům grafu. Hrany odpovídají nekompatibilitám dvojic úkolů. Pak náš problém můžeme převést na problém barvení grafu. Najít chromatické číslo grafu je NP-úplný problém. My jsme však schopni náš problém s rozvrhy řešit v polynomiálním čase. To je divné, ne? Není, protože ne každý graf lze převést na rozvrh, například kružnice C_4 nejde. Rozvrhy odpovídají pouze jedné skupině grafů, kterým se říká *intervalové* a u nich lze najít chromatické číslo rychle.

Příklad V následujících příkladech dokažte, že daná struktura je matroid:

1. Nechť S je konečná neprázdná množina o n prvcích a k je přirozené číslo menší než n . Nechť I je množina všech podmnožin množiny S o velikosti nejvýše k . Dokažte, že (S, I) je matroid.
2. Nechť S je konečná neprázdná množina a nechť S_1, S_2, \dots, S_n je rozdělení množiny S na po dvou disjunktní podmnožiny. Nechť $I = \{A \mid \forall i |A \cap S_i| \leq 1\}$. Dokažte, že (S, I) je matroid.
3. Nechť (S, I) je matroid a nechť

$$J = \{A \mid S \setminus A \text{ obsahuje nějakou maximální množinu z } I\}$$

Dokažte, že (S, J) je matroid.

Řešení

1. Necht' S je konečná a neprázdná. Necht' $I_k = \{A \subseteq S \mid |A| \leq k\}$.

- (a) S konečná, neprázdná – ANO
- (b) Dědičná vlastnost je zřejmá přímo z definice I_k . Jestliže mám $B \subseteq S$, pak $A \subseteq B$ má velikost určitě $\leq k$.
- (c) Ověřujeme: Jestliže $A \in I_k$, $B \in I_k$ a $|A| < |B| \Rightarrow \exists x \in B \setminus A$ tak, že $A \cup \{x\} \in I_k$. Takové x existuje, lze vzít libovolné z $B \setminus A$.

Všechny tři vlastnosti matroidu jsme ověřili a tedy (S, I_k) je matroid.

2. • Necht' S je konečná a neprázdná.
- Necht' S_1, \dots, S_n je rozklad S takový, že $\forall i \neq j$ platí $S_i \cap S_j = \emptyset$ a $\bigcup_{i=1}^n S_i = S$.
 - Necht' $I = \{A \subseteq S \mid \forall i : |A \cap S_i| \leq 1\}$.

- (a) S konečná, neprázdná – ANO
- (b) Dědičná vlastnost platí. Jestliže mám $B \in I$, pak pro $A \subseteq B$ určitě platí $\forall i : |A \cap S_i| \leq 1$ – ANO.
- (c) Výměnná vlastnost: Máme $A \in I$ a $B \in I$ takové, že $|A| < |B|$. Chceme ukázat, že existuje alespoň jedno S_i takové, že se s ním protíná B a ne A .

$$\begin{aligned} |B| > |A| &\Rightarrow |\{i \mid |B \cap S_i| = 1\}| > |\{i \mid |A \cap S_i| = 1\}| \\ &\Rightarrow \exists i : (|B \cap S_i| = 1) \& (|A \cap S_i| = 0) \\ &\Rightarrow \text{Necht' } x \in B \cap S_i \text{ pak } A \cup \{x\} \in I \end{aligned}$$

3. Necht' $M = (S, I)$ je matroid. Chceme ověřit, že $M' = (S, I')$ je také matroid, kde”:

$$I' = \{A \subseteq S \mid S \setminus A \text{ obsahuje nějakou maximální nezávislou množinu z } I\}.$$

Ověřujeme vlastnosti matroidu:

- (a) S je neprázdná, protože M je matroid.

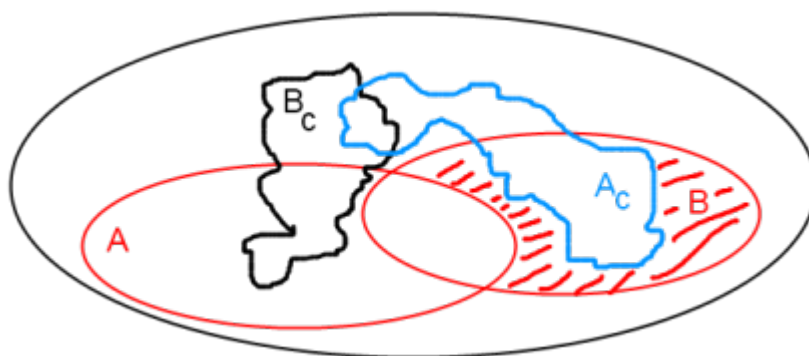
- (b) Dědičná vlastnost: triviální, pro množinu $A \in I'$ existuje maximální nezávislá množina A_C v $S \setminus A$ a pro podmnožiny A si mohou vzít tu samou A_C .

[A_C vyjadřuje komplement k množině A , ale nejde o množinový komplement, pouze to označuje maximální nezávislou množinu, která existuje pro A .]

- (c) Výměnná vlastnost:

Je nutno ukázat: $A, B \in I', |A| < |B| \Rightarrow \exists x \in B \setminus A$ tak, že $A \cup \{x\} \in I'$

- i. Jestliže existuje prvek $x \in B \setminus A$ tak že $x \notin A_C$, pak x je hledaným prvkem.

Kandidáti na prvek x jsou vyšrafováni červeně.

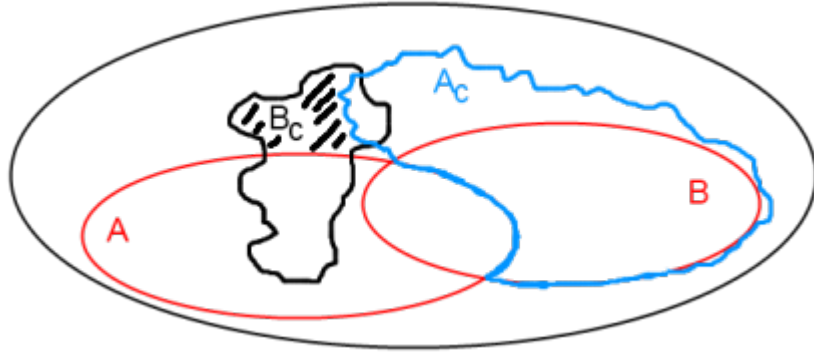
- ii. Neexistuje prvek x z případu i., tedy platí $B \setminus A \subseteq A_C$.

👁 **Pozorování** Jestliže $B \setminus A \subseteq A_C$, pak existuje prvek $y \in B_C$ takový, že $y \notin A_C$ a zároveň $y \notin A$.

Důkaz.

- Z předpokladu $|A| < |B|$ plyne $|A \setminus (A \cap B)| < |B \setminus (A \cap B)|$. Z předchozí nerovnosti a předpokladu $B \setminus A \subseteq A_C$ dále vyplývá, že existuje prvek z z množiny B_C takový, že $z \notin A$.
- Pokud by každý prvek množiny B_C , který neleží v A , patřil do A_C , pak by $|A_C| \neq |B_C|$ – SPOR.

□

- Necht' $B_{CC} = B_C \setminus A$
- Necht' $A_{CC} = A_C \setminus B$
- Množiny B_{CC} a A_{CC} jsou nezávislé množiny matroidu M dle dědičné vlastnosti.
- Víme, že $|B_{CC}| > |A_{CC}|$.
- Využijeme výměnnou vlastnost matroidu M , dostaneme $A_{CC2} = A_C \cup \{t\}$, kde $t \in B_{CC}$.
- Nyní chci doplnit A_{CC2} na velikost A_C , provádím tedy výměny mezi A_{CC2} a A_C , dokud nemá A_{CC2} stejnou kardinalitu jako A_C .
- Hledaným prvkem x je prvek z množiny $A_C \setminus A_{CC2}$, o které jsme dokázali, že je neprázdná.

2. cvičení

Příklad 1 Necht' je orientovaný graf $G = (V, E)$, kde $|V| = n$, zadán maticí sousednosti. Navrhněte algoritmus, který zjistí zda G obsahuje stok, tj. vrchol x takový, že

- pro vstupní stupeň x platí: $\text{indegree}(x) = n - 1$ a
- pro výstupní stupeň x platí $\text{outdegree}(x) = 0$,

přičemž algoritmus smí použít (přečíst) pouze $O(n)$ prvků matice. Předpokládejme, že před zahájením algoritmu je již celá matice načtena do paměti.

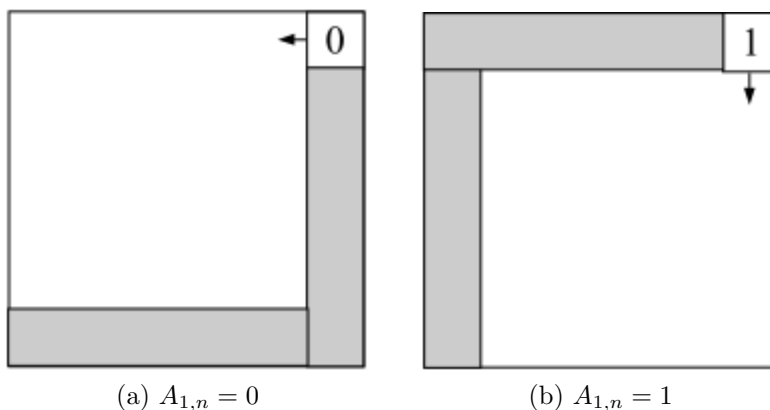
Def: Matice sousednosti A pro graf $G = (V, E)$ je matice $|V| \times |V|$ taková, že platí:

$$(i, j) \in E \Rightarrow A_{i,j} = 1$$

$$(i, j) \notin E \Rightarrow A_{i,j} = 0$$

Poznámka: Máme n^2 dat a chceme algoritmus s časovou složitostí $O(n)$. Takže se nemůžeme ani podívat na všechny prvky.

Řešení Úlohu jde vyřešit pomocí vybraného průchodu prvků matice.

Obrázek 1: Dvě možné výchozí pozice

Začneme v pravém horním rohu² matice sousednosti. První (resp. druhá) pozice na obrázku 1 vyznačují, na který další prvek matice se podíváme, jestliže na výchozí pozici je 0 (resp. 1). Proč zrovna takto?

- Pokud je na pozici $A_{i,j} = 0$, pak vrchol j nemůže být stok, protože do něj nevede hrana (i, j) a bude tedy platit $\text{indegree}(j) \leq n - 2$.
- Pokud je na pozici $A_{i,j} = 1$, pak vrchol i nemůže být stok, protože z něj vede hrana (i, j) a určitě bude mít $\text{outdegree}(i) \geq 1$.

V každém kroku procházky tedy dokážeme vyloučit jeden vrchol, který nemůže být stokem. Stačí tedy projít $n - 1$ pozic v matici A a o posledním vrcholu rozhodnout, zda je nebo není stokem, jelikož je to jediný kandidát.

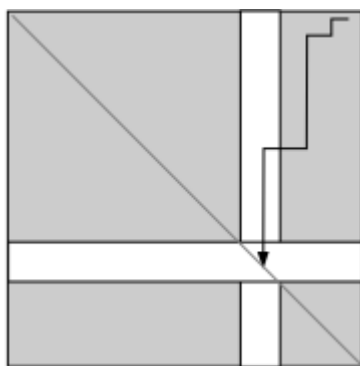
²Tedy na pozici $[0, n - 1]$, indexujeme od 0 do $n - 1$.

Po $n-1$ krocích skončíme na diagonále - proč? Uděláme z pravého horního rohu matice D kroků dolů a L doleva³. Budeme na pozici $[D, (n-1) - L]$. Protože $D = (n-1) - L$, tak po $n-1$ krocích skončíme na prvku

$$[(n-1) - L, (n-1) - L],$$

což je prvek diagonály.

Prvek, na kterém skončí procházka maticí, vidíme na následujícím obrázku.

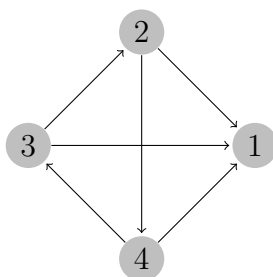
Obrázek 2: Konec procházky maticí

Tento prvek je jediný kandidát na stok a proto ho ověříme (tj. zda bílý řádek tvoří samé nuly a bílý sloupec samé jedničky (kromě prvku na diagonále)).

Složitost algoritmu:

$$T(n) = \Theta((n-1) + (n-2) + (n-1)) = \Theta(n)$$

Příklad: Mějme graf:

³Platí, že $D + L = n - 1$.

jeho matice sousednosti vypadá takto:

	1	2	3	4
1	0	0	0	0
2	1	0	0	1
3	1	1	0	0
4	1	0	1	0

Vrchol 1 je stok.

Příklad 2 Orientovaný graf G se nazývá *polosouvislý*, pokud pro každé dva vrcholy x, y existuje v G orientovaná cesta z x do y nebo orientovaná cesta z y do x (nebo obě). Navrhněte algoritmus na testování polosouvislosti grafů, který poběží v $O(n + m)$, kde n je počet vrcholů a m počet hran v grafu G .

Řešení Ukážeme algoritmy i pro horší časové složitosti:

1. V čase $O(n^2(n + m))$

Stačí spustit⁴ pro každé dva vrcholy grafu prohledávání do hloubky (DFS).

2. V čase $O(n(n + m))$

Nejdříve spočítáme matici dosažitelnosti tím, že spustíme n krát DFS (tedy $O(n(n+m))$). Pak zjistíme prohlédáním celé matice dosažitelnosti, jestli existují indexy i, j takové, že

$$D[i, j] = D[j, i] = 0.$$

Toto stihneme v čase $O(n^2)$. Dohromady máme $O(n(n + m))$.

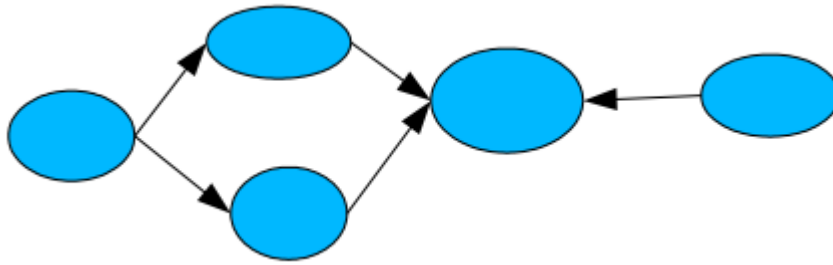
3. V čase $O(n + m)$

- (a) Nejdříve najdeme v grafu G silně souvislé komponenty S_1, \dots, S_p , což stihneme v čase $O(n + m)$. Algoritmus na hledání silně souvislých komponent:

⁴Časová složitost DFS je $O(n + m)$.

STRONGLY-CONNECTED-COMPONENTS (graph G)

- 1 call DFS (G) to compute finishing times $f[u]$
for each vertex u
- 2 compute G^T (graph G with reversed edges)
- 3 call DFS (G^T), but in the main loop of DFS, consider
the vertices in order of decreasing $f[u]$
(as computed in line 1)
- 4 output the vertices of each tree in the depth-first
forest formed in line 3 as a separate strongly
connected component

Obrázek 3: Silně souvislé komponenty

👁 **Pozorování:** Žádné nalezené silně souvislé komponenty neleží na kružnici. Jinak by tyto silně souvislé komponenty spolu s kružnicí tvořili novou silně souvislou komponentu, která je ostře větší než SSK, ze kterých by se skládala.

- (b) Silně souvislé komponenty bychom mohli uspořádat pomocí topologického třídění⁵. Algoritmus pro topologické třídění:

TOPOLOGICAL-SORT(graph G)

- 1 call DFS(G) to compute finishing times $f[v]$
for each vertex v
- 2 as each vertex is finished, insert it onto
the front of a linked list
- 3 return the linked list of vertices

⁵Místo vrcholů bychom třídili silně souvislé komponenty. Mohli bychom algoritmus použít díky pozorování.

Pokud se však podíváme⁶ na algoritmus pro STRONGLY-CONNECTED-COMPONENTS, tak druhý DFS průchod (řádek 3) vrací silně souvislé komponenty v topologickém uspořádání a proto TOPOLOGICAL-SORT aplikovat znovu nepotřebujeme.

- (c) Abychom vyřešili úlohu, tak algoritmus STRONGLY-CONNECTED-COMPONENTS z bodu (a) doplníme na řádce 3 o uložení informace, že při stavění i -tého stromu S_i v grafu G^T (což je topologicky i -tá SSK grafu G , jak bylo uvedeno v bodě (b)) vede z nějakého vrcholu $u \in S_i$ hrana do nějakého vrcholu $v \in S_{i-1}$. Tím pádem vede hrana v grafu G ze SSK S_{i-1} do SSK S_i . G je polosouvislý tehdy a jen tehdy když tohle platí pro každé i .

3. cvičení

Příklad 1 Necht' máme k dispozici „černou skříňku“, která umí řešit SAT (rozhodovací problém splnitelnosti CNF formulí) v polynomiálním čase. Skříňka odpovídá pouze ANO-NE. Zkonstruuje algoritmus, který pro danou CNF najde v polynomiálním čase (libovolné) splňující ohodnocení proměnných, pokud takové ohodnocení existuje.

Poznámky

- Formule je ve tvaru *konjunktivní normální formy (CNF)*, jestliže je ve tvaru konjunkce klauzulí (disjunkce literálů), tedy např. formule:

$$(A \vee B) \wedge (\neg B \vee C \vee \neg D) \wedge (D \vee \neg E)$$

je ve tvaru CNF.

- Zvláštním případem je prázdná formule, ta je z definice nesplnitelná.

Řešení (algoritmus)

1. Pust' blackbox na vstupní formuli a ...

- (a) pokud vrátí NE, pak SKONČI, formule nelze splnit.
- (b) pokud vrátí ANO, pak přejdi na krok 2)

⁶Nebo si přečtete kapitolu 22 a článek o SSK v *Introduction to Algorithms, 2ed*

2. Vyber nějakou proměnnou x z formule a jdi na krok 2a)
 - (a) dosad' $x = 0$ do aktuálního CNF a pusť blackbox ...
 - pokud blackbox vrátí ANO, tak přejdi na krok 2)

[Nepokazili jsme volbou $x = 0$ splnitelnost, tak můžeme pokračovat na dalších proměnných]
 - pokud vrátí NE, tak vrať dosazení $x = 0$ a přejdi na krok 2b)

[Pokazili jsme splnitelnost volbou $x = 0$, tak tento krok vrátíme a již s jistotou v kroku 2b) můžeme dosadit $x = 1$]
 - (b) dosad' $x = 1$ a jdi na krok 2)

Poznámky

- Do kroku 2 se dostanu pouze pokud formule je splnitelná.
- Místo dosazování hodnot za proměnné bych mohl do formule přidávat *literály* (proměnná nebo negace proměnné) a tím vynucovat jejich hodnotu. Krok 2a bych tedy mohl nahradit tím, že na konec formule přidám $\wedge \neg x$.

Složitost algoritmu: $O(n)$

Řešení (slovně) Postupně se dosazují hodnoty za jednu proměnnou, pokud volba projde (skříňka řekne ANO), pak dosadím za další proměnnou a postup opakujeme; pokud skříňka řekne ne, pak dosadíme opačnou hodnotu (tj. pokud jsme prve dosadili 1, tak teď dosadíme 0) a opět pošleme do skříňky (pokud mi to pro 0 (resp. 1) nevyšlo, pak pro 1 (resp. 0) to už vyjít musí (jinak by neexistovalo žádné ohodnocení)).

Příklad 2 Problém vrcholového pokrytí (VP).

- Definice na úvod: Nechť $G = (V, E)$ je neorientovaný graf, nechť $S \subseteq V$, pak S je *vrcholové pokrytí* G , jestliže $\forall e \in E$ platí e je incidentní⁷ s S .
 [Tedy: S je vrcholové pokrytí G , pokud pro každou hranu $(u, v) \in E$ platí že, $u \in S$ nebo $v \in S$.]

⁷Jestliže $(u, v) \in E$, pak vrcholy u a v jsou incidentní s hranou e a žádné jiné vrcholy nejsou.

- Vstup: neorientovaný graf $G = (V, E)$ a $k \in \mathbb{N}$

Mějme blackbox, který dokáže o daném grafu říci, zda existuje v G vrcholové pokrytí, které je $\leq k$. Navrhněte algoritmus, který pomocí blackboxu v polynomiálním čase zkonstruuje pro daný graf G jeho minimální vrcholové pokrytí.

Poznámka Pokud má graf vrcholové pokrytí velikosti k , pak jistě existují vrcholová pokrytí velikosti $k + 1, k + 2, \dots, |V|$, naopak to obecně neplatí.

Řešení

1. Pomocí nejvýše $|V| = n$ dotazů na blackbox získáme správnou hodnotu parametru k . Ptáme se blackboxu postupně zda existuje vrcholové pokrytí velikosti $0, 1, \dots$ dokud blackbox neodpoví, že takové vrcholové pokrytí existuje.

Ve skutečnosti to umíme rychleji. Stačí využít techniku půlení intervalů a pak nám stačí $\lceil \log_2 n \rceil$ dotazů na blackbox.

$[S = V]$ je jistě vrcholové pokrytí, tedy nejpozději na n se zastavíme.]

2. Algoritmus:

- (a) Označíme všechny vrcholy bílou barvou.
- (b) Dokud existuje bílý vrchol, tak vyberu náhodně nějaký bílý vrchol v , označím ho červeně a zeptám se, zda na množině bílých vrcholů existuje vrcholové pokrytí o velikosti $k - 1$:
 - i. pokud existuje, pak odeberu vrchol v (čímž odstraním i hrany s ním incidentní, ty mám již ale pokryté vrcholem v) a nastavím $k = k - 1$.
 - ii. pokud neexistuje, tak označím v černě (tím říkám, že $v \notin S$) a k neměním.

Složitost

- Zjištění k : $O(\log_2 n)$ použití BB
- Počet vrcholů navštívených ve smyčce je nejvýše n .

Dohromady tedy $O(\log_2 n + n) = O(n)$ použití BB.

Poznámka Člověk by si mohl říct, že algoritmus upraví tak, že odebere vrchol v i v případě ii). To však rozbije algoritmus, protože se s v mohou odeberat i nějaké hrany, které již později nemusíme pokrýt.

Příklad 3 Problém TAUT.

- Vstup: Booleovská formule F sestávající z proměnných x_1, x_2, \dots, x_n a operací $\{\wedge, \vee, \neg, (,)\}$
- Otázka: Je F tautologie?
 1. TAUT \in NP
 2. TAUT \in CO-NP
 3. Jaká je složitost TAUT, pokud je F ve tvaru CNF?
 4. Jaká je složitost TAUT, pokud je F ve tvaru DNF?

Řešení

1. Neví se. Intuitivně je jasné, že certifikát se bude hledat obtížně - jak najít certifikát, že formule ve všech ohodnoceních platí?
Pokud však TAUT \in NP, pak NP \equiv co-NP. Proč?
2. Ano. Pokud máme formuli, která není tautologií, tak stačí najít jedno ohodnocení proměnných (certifikát) takových, že formule není pravdivá. Takový certifikát jde zkontrolovat v polynomiálním čase, takže máme splněny všechny požadavky třídy co-NP.
3. Lineární. Na formuli "útočíme po klauzulích". Stačí aby se v jedné klauzuli nevyskytovala nějaká proměnná x_1, \dots, x_n jako komplementární pár⁸ a celá formule není tautologie. Pokud se proměnná nevyskytuje v klauzuli vůbec, tak to samozřejmě nevádí.

Příklad:

$$(A \vee B) \wedge (\neg B \vee C \vee \neg D)$$

zde stačí zvolit ohodnocení $v(A) = 0$ a $v(B) = 0$ (a libovolné ohodnocení ostatních výrokových proměnných) a formule není pravdivá.

⁸Tedy ve formě gace a zároveň ve formě negace.

4. Na \overline{TAUT} můžeme převést problém SAT. Stačí v \overline{TAUT} znegovat celou formuli a dostaneme formuli v CNF, ve které nehledáme vyvracející ohodnocení, ale splňující. TAUT je tedy co-NP-úplný⁹.

4. cvičení

Příklad 1 Definujme problém LOUP (loupežníci) následovně:

Instance: Přirozená čísla a_1, \dots, a_n

Otázka: Existuje podmnožina T množiny indexů $S = \{1, \dots, n\}$ taková, že:

$$\sum_{i \in T} a_i = \sum_{i \in S \setminus T} a_i$$

Dokažte, že LOUP je NP-úplný problém.

Řešení Dokazujeme, že LOUP je NP-úplný problém.

1. LOUP \in NP

- Certifikát: Množina T .

2. Je LOUP NP-těžký?

Převědeme na problém *součtu podmnožiny*¹⁰ s tím, že součet je $b := \frac{\sum a_i}{2}$ (dělíme na půlky). Tedy:

SP \propto LOUP

$$a_1, a_2, \dots, a_n, b \tag{1}$$

$$a_1, a_2, \dots, a_n, b^* = \underbrace{\sum_{i=1}^n a_i}_{\text{ozn. } A} - b \tag{2}$$

Je zřejmé, že (1) má řešení právě tehdy když (2) má řešení¹¹. Nyní zdefinujeme b' takto:

⁹co-SAT je kontradikce CNF.

¹⁰Existuje pro $a_1, \dots, a_n \in \mathbb{Z}^+$ množina indexů $S \subseteq \{1, \dots, n\}$ taková, že $\sum_{i \in S} a_i = b$?

¹¹Jinými slovy: Je jedno, jestli hledáme součet 700,- nebo doplněk 300,- v 1000,-

- jestliže $b \geq \frac{1}{2}A$, pak $b' = b$,
- jestliže $b < \frac{1}{2}A$, pak $b' = A - b$.

Proměnnou b' zavádíme proto, abychom nepracovali s příliš malým b .
Dodefinujeme ještě prvek a_{n+1} takto:

$$a_{n+1} := b' - (A - b') = 2b' - A,$$

což odpovídá doplnění jednoho předmětu tak, aby součet všech předmětů byl $2b$ (b je hledaná půlka).

Věta: Zkonstruovaná instance LOUP: a_1, \dots, a_n, a_{n+1} má řešení \Leftrightarrow vstupní instance SP: $\{a_1, \dots, a_n\}, b'$ má řešení.

Důkaz.

” \Rightarrow ” Nechť LOUP($\{a_1, \dots, a_n\} \cup \{a_{n+1}\}$) má řešení $I \subseteq \{1, 2, \dots, n+1\}$.
Pak:

$$\begin{aligned} \sum_{i \in I} a_i &= \sum_{j \in \{1, 2, \dots, n+1\} \setminus I} a_j \\ \sum_{i=1}^{n+1} a_i &= A + 2b' - A = 2 \cdot b' \end{aligned}$$

Jestliže $n+1 \in I$, pak $\{1, 2, \dots, n+1\} \setminus I$ je řešením SP, stejný argument platí pro $n+1 \in \{1, 2, \dots, n+1\} \setminus I$.

” \Leftarrow ” Předpokládáme, že součet podmnožiny má řešení $I \subseteq S$, pak platí $\sum_{i \in I} a_i = b$. Mohou nastat dvě možnosti:

- $b' = b$ pak $I' = I$
- $b' = A - b$ pak $I' = S \setminus I$

Z čehož dostáváme, že pro I' platí:

$$\sum_{i \in I'} a_i = b'.$$

Dále platí:

$$\sum_{i \in S \setminus I'} a_i + a_{n+1} = A - b' + \underbrace{2b' - A}_{a_{n+1}} = b'$$

I' je tedy řešením instance LOUP.

□

Příklad 2 Nejkratší cestu mezi dvěma vrcholy v neorientovaném váženém grafu lze nalézt pomocí Dijkstrova algoritmu, pokud jsou zadane váhy na hranách nezáporné (cestou rozumíme sled hran BEZ opakování vrcholů). Jak se změní složitost této úlohy, pokud povolíme, aby byly váhy záporné?

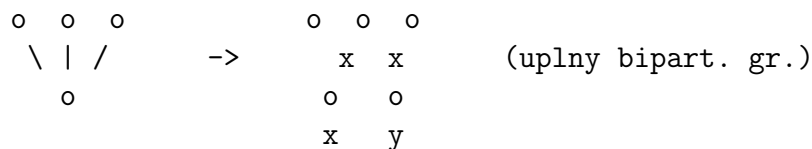
Řešení Problém je NP-úplný.

Důkaz.

1. $\text{PATH} \in \text{NP}$ (certifikátem je nejkratší cesta).

2. Převědeme $\text{HK} \propto \text{HC}^{12}$ a $\text{HC} \propto \text{PATH}$

$\text{HK} \propto \text{HC}$: V grafu zvolím vrchol x a zkopíruji jej do nového vrcholu y (hrany vedoucí do x povedou ze stejných vrcholů také do y)

Nyní hledám v novém grafu HC z x do y . Jestliže existuje, vede v původním grafu HC z x do v , kde v je předposlední vrchol v HC v novém grafu. Tím pádem je ve starém grafu i HK (mezi x a v vede hrana).

$\text{HC} \propto \text{PATH}$: Ohodnotím všechny hrany -1 a hledám nejkratší cestu. Má-li velikost $-(n-1)$, prošla všemi vrcholy a je to tedy HC. Kratší být nemohla, protože se vrcholy nesmí opakovat a všechny jsou vyčerpány.

□

Příklad 3 Definujme problém 0-1 CP (celočíslné programování) následovně:

Instance: Celočíslná matice A řádu m krát n a celočísl. vektor b délky m

Otázka: Existuje vektor x délky n obsahující pouze čísla 0 a 1 takový, že $Ax \leq b$?

Dokažte, že 0-1 CP je NP-úplný problém.

¹²Hamiltonovská cesta: Existuje v grafu cesta, která prochází všemi vrcholy?

Řešení Integer linear programming (ILP) is like linear programming, with the additional constraint that all variables must take on integral values. The decision version of integer programming asks whether or not there exists a point satisfying all the constraints (for the decision version there is no objective function).

Tvrzení: ILP is NP-complete.

Důkaz. 1. ILP is in NP.

2. We can reduce 3SAT to ILP:

Let the variables in the 3SAT formula be x_1, x_2, \dots, x_n . We will have corresponding variables z_1, z_2, \dots, z_n in our integer linear program. First, restrict each variable to be 0 or 1:

$$\forall i : 0 \leq z_i \leq 1$$

Assigning $z_i = 1$ in the integer program represents setting $x_i = \text{true}$ in the formula, and assigning $z_i = 0$ represents setting $x_i = \text{false}$.

For each clause like $(x_1 \vee \neg x_2 \vee x_3)$, have a constraint like:

$$z_1 + (1 - z_2) + z_3 > 0.$$

To satisfy this inequality we must either set $z_1 = 1$ or $z_2 = 0$ or $z_3 = 1$, which means we either set $x_1 = \text{true}$ or $x_2 = \text{false}$ or $x_3 = \text{true}$ in the corresponding truth assignment. \square

By Jindra:

Tvrzení: 0-1 CP je NP-úplný problém.

Řešení SAT \propto 0-1 CP.

Mějme formuli v CNF. Klausule převedeme na nerovnosti následujícím způsobem: Z operací disjunkce uděláme operace sčítání. Proměnné A_i v negaci zaměníme za rozdíl $1 - A_i$ a ostatní proměnné ponecháme. O tomto výrazu prohlásíme, že je ≥ 1 . Potom je nerovnost splněna právě tehdy když je splněna i klauzule.

Příklad:

$$(a_1 \vee \neg a_2 \vee a_3) \Leftrightarrow a_1 + (1 - a_2) + a_3 \geq 1$$

Předpokládáme, že ohodnocení proměnných nabývá hodnot 0,1.

Celá formule je potom soustavou nerovnic. Každou nerovnost ještě vynásobíme (-1), aby se změnilo znaménko, a upravíme. Koeficienty napíšeme do matice A a b je vektor pravých stran nerovností.

Příklad:

$$\begin{aligned} a_1 + (1 - a_2) + a_3 &\geq 1 \\ \Leftrightarrow -a_1 - 1 + a_2 - a_3 &\leq -1 \\ \Leftrightarrow -a_1 + a_2 - a_3 &\leq 0 \end{aligned}$$

Důkaz. $CP \Rightarrow SAT$

Pokud CP získalo vektor x , pak ji použijeme jako ohodnocující vektor proměnných. Jelikož jsou splněny všechny nerovnosti, jsou splněny i klauzule.

$SAT \Rightarrow CP$

Existuje-li ohodnocení proměnných, dá se z něj získat vektor, který je výsledkem CP . \square

Příklad 4 Definujme problém IP (izomorfismus podgrafů) následovně:

Instance: Neorientované grafy G a H

Otázka: Je graf G izomorfní s nějakým podgrafem grafu H ? (varianta 1)

Otázka: Je graf G izomorfní s nějakým indukovaným podgrafem grafu H ? (varianta 2)

Dokažte, že obě varianty IP jsou NP -úplné problémy.

Řešení indukované varianty (varianta 2) ¹³

The subgraph-isomorphism problem takes two graphs G_1 and G_2 and asks whether G_1 is isomorphic to a subgraph of G_2 . (Two graphs are isomorphic, if there is a permutation of the vertices which transform one graph into the other, preserving the edges). Prove that the subgraph isomorphism problem is NP -complete, using NP -complete problems discussed in class.

Důkaz. First we prove that the subgraph-isomorphism problem is in NP . The certificate is $(G_1 = (V_1; E_1); G_2 = (V_2; E_2); \phi : V_1 \rightarrow V_2)$. The verifying algorithm checks if ϕ is a one-to-one function, and for all $u, v \in V_1$ whether $(u; v) \in E_1$ if and only if $(\phi(u); \phi(v)) \in E_2$.

Secondly, we prove that $CLIQUE \propto SUBGRAPH ISOMORPHISM$. Let $(G = (V; E); k)$ be an input instance for $CLIQUE$. Define G_1 to be the

¹³Lze v nezměněné podobě použít i na variantu 1

complete graph on k vertices, and G_2 to be the graph G . Then $(G_1; G_2) \in \text{SUBGRAPH ISOMORPHISM}$ if and only if $(G; k) \in \text{CLIQUE}$. \square

Poznámka: Graf G ze zadání příkladu je v důkazu výše úplný graf G_1 na k vrcholech a H odpovídá grafu G_2 .

Poznámka: Proč je toto řešení indukované varianty? Protože, pro všechny vrcholy, které netvoří kliku (které odebereme z H) se odeberou i hrany s těmito vrcholy incidentní.

Řešení neindukované varianty (varianta 1)

Důkaz. Nechť G_1 je instance problému Hamiltonovské kružnice na grafu G s n vrcholy. Nechť $G_2 = C_n$ je prostá kružnice na n vrcholech. Pokud G_1 obsahuje HK, tak je v něm zároveň i podgraf izomorfní s G_2 . Pokud G_1 neobsahuje HK, tak neexistuje izomorfismus mezi G_1 a G_2 . \square

5. cvičení

Příklad 1 Nechť máme k dispozici „černou skříňku“, která umí řešit rozhodovací verzi problému součtu podmnožiny v polynomiálním čase. Skříňka odpovídá pouze ANO-NE. Zkonstruujte algoritmus, který pro daný vstup optimalizační verze problému součtu podmnožiny najde v polynomiálním čase (vzhledem k délce binárního zápisu vstupních dat) optimální řešení.

Formální zápis úlohy:

Vstup: Čísla $x_1, \dots, x_n, t \in \mathbb{Z}^+$.

Výstup: Množina $S \subseteq \{1, \dots, n\}$ taková, že $\sum_{i \in S} x_i \leq t$ a $\sum_{i \in S} x_i$ je maximální.

Řešení

Definujme čísla: y_0, \dots, y_l , kde $y_i = 2^i$ a $l = \lfloor \log_2 t \rfloor$. Je důležité si uvědomit, že platí

$$\sum_{i=0}^{n-1} 2^i = 2^n - 1,$$

což je základní vlastnost binárních čísel.

Algoritmus

1. test: čísla $x_1, \dots, x_n, y_0, \dots, y_{l-1}$ a požadovaný součet t . Jestliže, je výsledek testu:

- ANO - pak hledané maximum leží v intervalu $[t - (2^l - 1), t]$.
- NE - pak hledané maximum leží v intervalu $[0, t - (2^l - 1)]$

Odebereme y_{l-1} a iterujeme další testy.

By Vrtule:

```
BOOL ret = test: BB ({x_1, ..., x_n, y_0, ..., y_{l-1}}, t)
if (ret)
// Maximum se nachazi v intervalu (t - (2^l - 1) ; t)
else {
// maximum se nachazi v intervalu (0 ; t - (2^l - 1))
t = t - y_{l-1};
}
l--;
```

Ono totiž. Dostavas-li od BB odpovědi ANO, tak se ti cílový interval stále zmenšuje. Když dostaneš odpověď NE, tak víš, že se maximum nenachází už blízko t . Takže dostaneš určitý interval (záleží na počtu dotazů ANO, než přišel NE), kde to maximum je. Odpověď NE pro konkrétní l ti řekne, že není podstatné, zda v množině $y_l - 1$ je či není. Ať už s ním, nebo bez něj, součet hodnoty t prostě nedosáhne. Takže podle o něj můžeš snížit t -číslo a jít do další iterace algoritmu.

Zkus si to nakreslit. Ten interval se bude stále pulit imho. A jakmile získáš přesnou hodnotu maxima, tak už je to jednoduché. Provedeš n dotazů do BB, čímž zjistíš, zda dané x_i se v tom součtu nachází, nebo ne:

Odeberes x_i z množiny a zeptas se BB:

ANO — x_i není v součtu

NE — x_i je v součtu.

Jen teď nevím, zda jsou tyto kroky zbytečné, nebo ne. Každopádně to znamená $n + \log t$ dotazů na BB, což je polynomiální vzhledem ke vstupu ($n * \log t + \log t + \log t * \log t$), což bude asi vše $O(n)$.

Příklad: Necht $t = 18$ a dále

$$\begin{array}{ll} x_1 = 1 & y_0 = 2^0 = 1 \\ x_2 = 3 & y_1 = 2^1 = 2 \\ x_3 = 5 & y_2 = 2^2 = 4 \\ x_4 = 8 & y_3 = 2^3 = 8 \\ & y_4 = 2^4 = 16 \end{array}$$

1. test: $x_1, \dots, x_4, y_0, \dots, y_3, l = 4$
Odpověď BB je ANO, řešení je v intervalu:
 $[t - (2^l - 1), t] = [18 - 15, 18] = [3, 18]$
2. test: $x_1, \dots, x_4, y_0, \dots, y_2, l = 3$
Odpověď BB je ANO, řešení je v intervalu:
 $[18 - (2^3 - 1), 18] = [11, 18]$
3. test: $x_1, \dots, x_4, y_0, y_1, l = 2$
Odpověď BB je ANO, řešení je v intervalu:
 $[18 - (2^2 - 1), 18] = [15, 18]$
4. test: $x_1, \dots, x_4, y_0, l = 1$
Odpověď BB je ANO, řešení je v intervalu:
 $[18 - (2^1 - 1), 18] = [17, 18]$
5. test: $x_1, \dots, x_4, l = 0$
Odpověď BB je NE, řešení je v intervalu:
 $[17, 18 - (2^0 - 1)] = [17, 18]$
 Řešením je tedy 17.

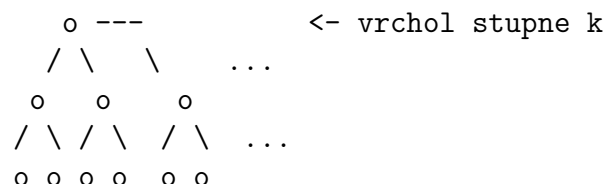
Příklad 2 Popište jak lze pro libovolné dané n zkonstruovat graf na n vrcholech takový, že aproximační algoritmus pro vrcholové pokrytí s poměrovou chybou $r = 2$ (prezentovaný na přednášce) na tomto grafu vrací pokrytí právě dvakrát větší než je velikost optimálního vrcholového pokrytí (tj. ukažte, že dokázaný odhad poměrové chyby je těsný).

Řešení

- První řešení:

$$\begin{array}{cccc} \circ & \circ & \circ & \\ | & | & | & \dots \\ \circ & \circ & \circ & \end{array}$$

- Budeme-li požadovat navíc souvislý graf:

Nebo na úplném bipartitním grafu. Společná vlastnost těchto dvou příkladů je ta, že obsahují nezávislou množinu.

- Graf "hvězda" - algoritmus vybere hranu, ale stačil by střed, tedy poměrová chyba je 2.

Příklad Navrhněte algoritmus, který v polynomiálním čase nalezne optimální VP pro les/strom.

Řešení Idea: Je zbytečné do VP dávat listy.

- Pro každý list bude jeho rodič ve VP
- Odeberu hrany incidentní s nově označenými vrcholy.
- Vznikne nový les. Udělám to samé, dokud nedojdou hrany.

6. cvičení

Příklad 1 Bottleneck TSP: vstupem je úplný ohodnocený neorientovaný graf s nezápornými váhami na hranách (stejně jako u obyčejného TSP), o kterých navíc předpokládáme, že splňují trojúhelníkovou nerovnost. Úkolem je opět najít nejkratší Hamiltonovskou kružnici ve vstupním grafu, ovšem délka kružnice není v tomto případě rovna součtu délek hran na kružnici, ale maximum z délek hran na kružnici. Nejdříve dokažte, že Bottleneck TSP je NP-těžký a poté navrhněte polynomiální aproximační algoritmus s poměrovou chybou $r=3$.

Řešení Nejprve dokážeme, že BTSP je NP-úplný.

1. $HK \propto BTSP$: Zadání HK: $G = (V, E)$

Sestrojím graf $G^H = (V, V \times V)$ zúplnění grafu G a definuji:

$w(e) = 1 \dots$ pro $e \in E$,

$w(e) = 2 \dots$ pro $e \notin E$

ohodnocení hran.

Pokud BTSP najde HK s váhou 1, existuje v G HK a naopak.

2. Aproximační algortmus:

- Zjistit minimální kostru T grafu G .
- V T^3 existuje hamiltonovská kružnice (T byl souvislý) \rightarrow najdu tuto HK.
- Tato HK je řešení BTSP s $r \leq 3$.

Důkaz. **Fakt 1:** Váha optimální HK $f(HK)$ je větší než váha minimální kostry T grafu G (označme ji $f(t)$)

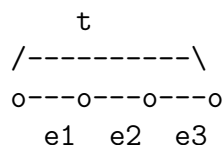
Důkaz:

Sporem. $f(HK_{OPT}) < f(T)$. Potom $\exists e \in T$ tak, že $w(e) >$ váha nejtěžší hrany v HK_{OPT} . Tedy lehčí hrany vedoucí mezi množinou A a B (spojené hranou e). Existují A a B a tudíž T není minimální kostra.

Fakt 2: HK v T^3 (která existuje) má díky trojúhelníkové nerovnosti velikost max. 3x větší než T .

Důkaz:

Vezmeme hranu e nejtěžší v T . V T^3 není žádná hrana nad víc, než nad třemi hranami z T .

Kde e_1, e_2, e_3, \dots jsou hrany z T .

$$w(e_1, e_2, e_3) \leq w(e) = f(T)$$

$$\text{Díky troj. nerovnosti } w(t) \leq w(e_1) + w(e_2) + w(e_3) \leq 3 \cdot f(T) \Rightarrow \\ f(APR) \underbrace{\leq}_{F2} \underbrace{\leq}_{F1} \leq 3 \cdot f(OPT)$$

□

Příklad Bin-packing. Čísla a_1, \dots, a_n ($\forall i : 0 < a_i < 1$) se mají rozdělit do co nejmenšho počtu binů velikosti:

1. Dokažte, že bin-packing je NP-těžký
2. Dokažte, že apr. algoritmus FIRST-FIT (dá to do prvního, kam se to vejde), má poměrovou chybu nevyšší 2.

Řešení

1. NP-těžký: LOUP \propto BP

Úloha $\dots a_1, \dots, a_n$ lze rozdělit napůl?

Úloha pro bin-packing:

čísla b_1, \dots, b_n pro která platí $b_i = \frac{2a_i}{\sum_{j=1}^n a_j}$ (kdyby $\exists i a_i > \frac{\sum_{j=1}^n a_j}{2}$ tak to nejde rozdělit) mám rozdělit do dvou binů. Pokud to jde v binech jsou rozděleny a_1, \dots, a_n napůl (přeskálovaně)

2. FF: Označme O = optimální počet binů, $A = \sum_{i=1}^n a_i$, f = výsledek algoritmu FF (počet binů)

Platí: FF má nejvýše jeden bin zaplněný méně jak z poloviny

Dk: Sporem. Kdyby měl 2, tak se dají slít takže spor protože to nebyl FIRST-FIT.

Platí: $0 \leq 2[A]$

Dk: SPOREM. Dejme tomu, že $f > 0(\geq 2[A]) \Rightarrow f > [A] \Rightarrow f \geq 2[A] + 1$

f má ale zaplnění max. 1 bin méně než z poloviny a tudíž má alespon $2[A]$ binů zaplněno více jak z poloviny, takže tam naskládal víc věcí než bylo v zadání.

Zdroje

- <http://www.cs.cmu.edu/~avrim/451/recitations/rec0408.txt>
- Příklady ve studnici, příklady na foru, poznámky